

nen Prens Ludwig, Varadin yolunun da kapanmış olduğunu dikkate alarak askeri erzak sıkıntısı içinde olmasına rağmen hemen saldırıya geçti. 24 Zilkade 1102'de (19 Ağustos 1691) ikinci vakti başlayan savaşta merkeze hücum eden Avusturya kuvvetlerine karşı askeri cesaretlendirmek için öne çıkan Mustafa Paşa bir kurşun isabetiyle şehid düştü. Onun ölümü ordunun dağılmasına ve geri çekilmesine yol açtı. Ordunun ağırlıkları Avusturyalılar'ın eline geçtiği gibi bütün aramalara rağmen Mustafa Paşa'nın naaşı bulunamadı. Rüşdî Ahmed Efendi tarafından şehâdetine, "Adem cisrini geçti râh-ı Hak'ta Köprülüzâde" mısrayla tarih düşürülmüştür.

Kaynaklara göre az konuşan, açık sözlü, dürüst, samimi, basiretli, cesur ve dindar bir kişi olan Mustafa Paşa devletin ihtiyaç duyduğu islahatın gerekliliğine inanmış, bu alanda önemli girişimlerde bulunmuş bir devlet adamı özelliği taşır. İki yılı bile doldurmayan (1 yıl 10 ay) veziriazamlığı dönemine oldukça önemli icraatları sığdırmış, kubbe vezirlerinin sayısını sınırlandırmak gibi merkezi sistemdeki reformları yanında taşrada il idaresinde de yeni uygulamalara girişerek kadırlarla nâiblerin hükümlerini ve muhakemelerini kontrol edip suistimale engel olmak, âyan ve halk arasında âhenk kurmak düşüncesiyle her beldede merkezdeki Dîvân-ı Hümayun'a benzer âyan meclisleri oluşturmuştur (*Amasya Tarihi*, IV, 212).

Köprülüzâde Mustafa Paşa'nın bir başka özelliği ilmî faaliyetlerde bulunması, âlimleri himaye etmesiydi. Hatta hadis ve lugat dallarında "imâmü'l-hadîs" unvanıyla, devrinin ulemâsına İstanbul'da Vefa'daki kütüphanesinde ders verecek kadar ihtisas sahibi olduğu kaynaklarda belirtilir. Bu özellikleri sebebiyle ağabeyi gibi "Fâzıl" sıfatıyla anılan Mustafa Paşa icraatlarında babasının sert politikasını izlememiş, dış politikadaki gelişmeleri yakından takip etmiştir. İstanbul'da Akbıyık Camii meydanında bir zâviye yaptırdığı (Ayvansarâyî, *Vefeyât*, s. 88), ağabeyinin kurduğu kütüphanenin vakfiyesini tamamlattığı bilinmektedir. Oğullarından, Nûman Paşa III. Ahmed döneminde sadrazamlık yapmış, öteki oğlu Abdullah Paşa ise çeşitli devlet hizmetlerinde bulunmuştur.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, MD, nr. 93, 99, 101, 102; BA, MAD, nr. 7157; BA, KK, nr. 3530, s. 31-32; Behcetî, *Silsiletü'l-Âsafiyeye*, Köprülü Ktp., Ahmed Paşa, nr.

212, vr. 164* vd.; Fahri Çetin Derin, *Abdurrahman Abdî Paşa Vekâyi'ü'nâme'si* (doktora tezi, 1993), İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 400, 420; *Anonim Osmanlı Tarihi* (nşr. Abdülkadir Özcan), Ankara 2000, s. 5, 8, 10, 11, 12, 17, 28, 43, 112-113, 160, 161, 261; Mustafa Zühdi, *Târih-i Üyvâr*, İÜ Ktp., TY, nr. 2488, vr. 70* vd.; Mevkûfatı Abdullah b. İbrâhîm, *Vâkiât-ı Rûzmerre*, I, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 2437, tür.yer.; II-III, TSMK, Revan Köşkü, nr. 1223-1224, tür.yer.; Rycaut, *The Turkish History*, London 1704, II, 336-388; Defterdar Sarı Mehmed Paşa, *Zübde-i Vekâyiât* (nşr. Abdülkadir Özcan), Ankara 1995, s. 164, 174-175, 214, 246-247, 273-274, 290, 299, 315, 339-402, 423, 519; D. Kantemir, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Yükseliş ve Çöküş Tarihi* (trc. Özdemir Çobanoğlu), Ankara 1980, III, 149, 155-158, 187, 206-221, 427-428, 753; Silâhdar, *Târih*, I, 734; II, 127, 222, 230, 283-284, 295-296, 312, 318-323, 350, 363, 483 vd., 501 vd., 562 vd., 583-596; *Hadikatü'l-vüzerâ*, s. 116-118; Marsigli, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Askerî Vaziyeti*, s. 224-225, 269-270; Şeyhî, *Vekâyiü'l-fuzalâ*, I, 520; II, 46-47, 48, 98, 101, 143, 146, 256; III, 677, 678; Râşid, *Târih*, I, 362, 425, 441, 526-527; II, 2-3, 25, 42, 96 vd., 148; *İsâzâde Tarihi* (haz. Ziya Yılmaz), İstanbul 1996, s. 153, 167, 181, 182, 183, 184, 188, 197, 204, 205, 207, 213, 218, 220, 224; Ayvansarâyî, *Vefeyât-ı Selâtin*, s. 88; a.mlf., *Mecmûa-i Tevârîh* (haz. Fahri Ç. Derin - Vahid Çabuk), İstanbul 1985, s. 347-348; Ferâizizâde Mehmed Said, *Gülşen-i Maârif*, İstanbul 1252, II, 984 vd.; Hammer, *HEO*, XII, 236, 257-258, 296, 301-333, 368-369; Zinkeisen, *Geschichte*, V, 186-187, 299; Mustafa Nuri Paşa, *Netâyicü'l-vukûât* (nşr. Mehmed Gâlib Bey), İstanbul 1327, III, 4-10, 97, 100, 111; *Sicill-i Osmânî*, IV, 406-407; *Amasya Tarihi*, IV, 212; Necatî Tacan, *Eski Osmanlı Seferlerinden Niş, Belgrad, Slankamen, Petrovaradin, Lugoş, Timişvar Kuşatma ve Meydan Muharebeleri (1690-1696)*, İstanbul 1939, s. 10-53; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, III/1, s. 492, 500-501, 522-537, 585, 595; III/2, s. 71-73, 233, 431-434; Danişmend, *Kronoloji*², III, 464, 468-472; V, 46-47; Ch. Moraviz, *Türkiye Maliyesi* (der. Maliye Tetkik Kurulu), Ankara 1979, s. 11; Ahmet Tabakoğlu, *Gerileme Dönemine Girerken Osmanlı Maliyesi*, İstanbul 1985, s. 21, 137-141, 262, 288-289, 296; Cengiz Orhonlu, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin İşkânı*, İstanbul 1987, s. 1-6, 27-28, 33-34, 46, 107; Vahid Çabuk, *Köprülüler*, İstanbul 1988, s. 159-177; Zeynep Aycibin, *Köprülüzâde Mustafa Paşa ve Dönemi* (yüksek lisans tezi, 2001), Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; B. C. Nedkoff, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Cizye" (trc. Şinasi Altundağ), *TTK Belleten*, VIII/32 (1944), s. 633-635; R. Mantran, "Un document sur la cizye à la fin du XVIIe siècle", *JTS*, sy. 11 (1987), s. 11-15; S. Lászlo, "A Szágad Legkeményebb, Legvéresebb Csátája, Dokumentumok A Szalánkemeni Csata Történetéhez", *Baranyai Történetírás* (Pécs 1992), s. 259; Fahmi Yılmaz, "The Life of Köprülüzâde Fazıl Mustafa Paşa and his Reforms", *Osm.Ar.*, XX (2000), s. 165-221; Tayyib Gökbilgin, "Köprülüler", *İA*, VI, 903-905; a.mlf. - R. C. Reep, "Köprülül", *El²* (Fr.), V, 259-260.

ABDÜLKADİR ÖZCAN

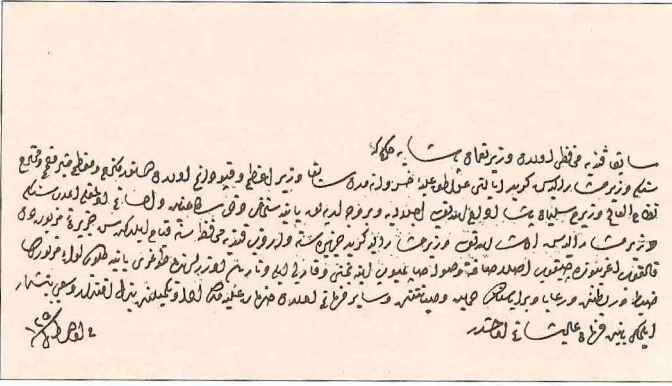
KÖPRÜLÜZÂDE NÜMAN PAŞA

(ö. 1131/1719)

Osmanlı sadrazamı.

1086 (1675) yılı civarında İstanbul'da doğdu. Fâzıl Mustafa Paşa'nın oğludur. İyi bir medrese eğitimi gördü; Demirkapılı Fâzıl Süleyman ve Kayserili Hâfiz Seyyid Ahmed efendilerden ders aldı. 1691'de babasının ölümünden sonra Köprülü evkafının mütevellisi oldu. 1107'de (1696) II. Mustafa'nın ikinci Avusturya seferine masraflarını kendi karşıladığı 150 piyade ile katıldı. Akrabası Amcazâde Hüseyin Paşa'nın sadrazamlığı sırasında 1112'de (1700) kubbe vezirlerinin altıncısı olarak Dîvân-ı Hümayun üyesi oldu. Ertesi yıl Erzurum valiliğine tayin edildi. İki yıl sonra Anadolu (Kütahya) valiliğine getirildi ve 1115'te (1703) İstanbul'da çıkan isyanı bastırmak üzere merkeze çağırıldı (Defterdar Sarı Mehmed Paşa, s. 801). Aynı yıl Eğriboz'a, ertesi yıl Girit'in tahririni yapmak üzere Kandiyeye muhafızlığına gönderildi. Bir ara Boğazhisar muhafızlığı yaptıysa da bu uzun sürmedi, tekrar eski görevine döndü. 1708'de İstanbul'da II. Mustafa'nın kızı Ayşe Sultan'la düğün töreni yapılan Nûman Paşa, ertesi yılın ağustosunda tekrar Eğriboz, aynı yıl içinde de Bosna valiliğine, 17 Rebîülevvel 1122'de (16 Mayıs 1710) Belgrad muhafızlığına getirildiyse de buralara gönderilmedi. Dönemin sadrazamı Çorlulu Ali Paşa tarafından en tehlikeli rakip görüldüğünden bir an evvel başşehirden uzaklaştırılmak istenirken 18 Rebîülâhîr 1122 (16 Haziran 1710) tarihinde onun yerine sadrazamlığa tayin edildi.

Ülkenin islahı yolunda bazı projeleri olan Nûman Paşa, önce devlet kadrolarını yenilemeye ve asker alacaklarını ödemeye özen gösterdi. En büyük amacının kendisini dört gözle bekleyen halkı memnun etmek olduğu rivayet edilir (Râşid, III, 330). Çözüm bekleyen dış meselelerin en önemlisini, Rusya ile yaptığı Poltava savaşını kaybedip Osmanlı Devleti'ne sığınan ve Osmanlı kaynaklarında Demirbaş Şarl lakabıyla anılan İsveç Kralı XII. Karl'ın ülkesine gönderilmesi oluşturuyordu. III. Ahmed de onun bu meseleyi halledeceği ümidindeydi. Bu konuyla ilgili olarak 1710 yılı İstanbul'unda zorlu bir diplomatik mücadele yaşandı. Fransa ve Rusya'nın İstanbul'daki elçileriyle Demirbaş Şarl'ın temsilcisi yoğun faaliyet içine girdiler. Fransız sefiri De Ferriol'un Rusya aleyhine

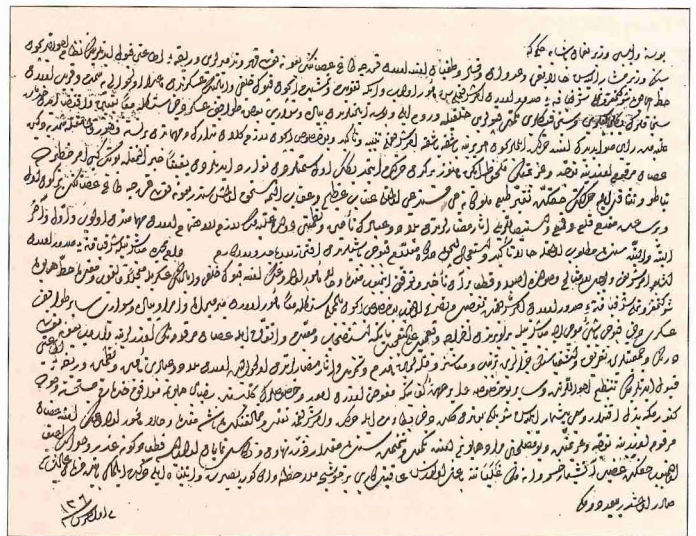

Köprülüzâde Nûman Paşa'nın Yanya sancağına tayiniyle ilgili hüküm (BA, MD, nr. 120, s. 51)

deki girişimlerine rağmen Rusya elçisi Tolstoy'un planlı çalışmalarıyla XII. Karl'ın, Rusya ile yapılan anlaşmaya uygun olarak Lehistan üzerinden ilkbaharda ülkesine dönmesi kararlaştırıldı. Sadrazam Nûman Paşa, mülteci İsveç kralı meselesi için Rus elçisi Tolstoy ve İstanbul'daki kralın temsilcisi Leh Generali Stanislas Poniatowski ile ayrı ayrı görüştü. Bu görüşmede meselelere vukufunu gösteren vezîriâzam Poniatowski, Rus büyümesinin Osmanlı Devleti için getireceği tehdit ve tehlikeye dikkat çekti ve Osmanlı-İsveç ittifakının bu devleti durdurabileceğini, bunu da vezîriâzamanın yapabileceğini söyledi. Nûman Paşa'nın da bazı istisnalar dışında Poniatowski ile aynı fikirde olduğu anlaşılmaktadır. Ancak vezîriâzam bu meseleyle ilgili son sözü Kırım hanıyla görüştüktan sonra söyleyecekti. Aslında onun sadrazam olmasıyla Rusya'ya karşı savaş isteyenler umutlanmışlardı. Gerçekten Nûman Paşa İsveç kralının menfaatlerini korumaya kararlıydı. Huzuruna çağırdığı Rus elçisi Tolstoy'a Rus çarının komşularının topraklarında gözü olduğunu, Türk sınırında rakı kuvvetlerini geri çekmezse barışın sürdürülemeyeceğini açıkça söylemiş, ayrıca İsveç kralı ülkesine dönerken muhtemel Rus saldırısına karşı güçlü bir rehin gerektiğini, aksi takdirde iki devletin arasındaki açılacağına ilâve etmiş, Kamanıçe Kalesi'nin de yıkılmasını sözlerine eklemiştir. Bu onun Rusya'ya karşı savaşa kadar gidebilecek kararlılığının bir göstergesidir. Bununla beraber Nûman Paşa İsveç kralı meselesinden ziyade iç meselelere yönelmek istiyordu. Fakat yakın çevresinin suistimalleri de iyice yayılmıştı. Sadrazamın rakipleri bu suistimalleri abartılı bir şekilde saraya yetiştiriyorlardı. III. Ahmed ise bundan ziyade Nûman Paşa'nın ataları gibi idarede istiklâl sahibi olmak istemesinden tedirginlik duyuyordu. Sadârete geliş münasebetiyle halkın göster-

diği aşırı teveccüh de padişahı kuşkulandırmıştı. Devrin kaynaklarına göre adaletli idaresi sebebiyle Anadolu ve Rume'li'den birçok dava sahibi, "ilmiyle âmil, kâmil, adaletli, reâyâperver Köprülü evlâdından Nûman Paşa vezîriâzam olmuş, hakkı icra edermiş" diyerek İstanbul'a akın etmiş, İstanbul adalet isteyenlerle dolmuş, Dîvân-ı Hümâyun'a girilmez olmuştu. Şehirde bir fitne çıkmasından endişelenen III. Ahmed çevresindekilerin fitne tehdidi üzerine sadrazamın aleyhine döndü. Sadrazamın asker maaşı için iç hazineden para talebi de padişahı iyice tedirgin etti. Onun XII. Şar'ın ülkesine gönderilmesiyle ilgili düşüncesi ve Rusya'ya karşı savaşın göze alınması gerektiği yolundaki fikirleri böyle bir sefere taraftar olmayan III. Ahmed'e önemli bir fırsat verdi. Bir rivayete göre, Rusya seferi için yeniçerilerin başına daha dirayetli birini getirmek istemesi üzerine Yeniçeri Ağası Gürcü Yûsuf Ağa saraydaki bazı ağaları elde ederek vezîriâzamanın padişaha karşı fitne hazırlığı içinde olduğunu yaymış, III. Ahmed de bu şâyia üzerine

Köprülüzâde Nûman Paşa'ya Karadağ isyanını bastırmasıyla ilgili olarak gönderilen hüküm (BA, MD, nr. 120, s. 224)

kendisinin de rızasıyla 20 Cemâziyelâhir 1122'de (16 Ağustos 1710) Nûman Paşa'yı görevden almıştır. Azlinde Dârüssaadde ağasının ve özellikle Silâhdar Damad Ali Paşa'nın rolünün büyük olduğu belirtilir.

Kendisine arpalık olarak verilen Eğriboz'a gönderilen Nûman Paşa aynı yılın aralık ayında Hanya muhafızlığına, bir süre sonra da Kandiye valiliğine tayin edildi. 1125 Şevvalinde (Kasım 1713) buradan alınarak arpalık olarak kendisine tahsis edilen Yanya sancağına gönderildi. Ertesi yıl Bosna valiliğine getirilerek Karadağ isyanını bastırmakla görevlendirildi. Venedikliler'in tahrikiyle başlayan isyana son vermek için harekete geçen Nûman Paşa, Bosna-Hersek kuvvetleri dışındaki emrine verilen civar sancakların zeâmet ve timarlı kuvvetlerinin de desteğiyle âsileri bertaraf ederek bunların ana üsleri durumdaki Çetine'yi ele geçirdi. Ardından mağaralarda saklanan diğer âsileri de ortadan kaldırarak isyanı bastırdı.

1715 yılı başlarında Avusturya ile barış şartlarına uyulması kaydıyla ve Venedik'e açılan sefer dolayısıyla Belgrad muhafızlığına getirilen Nûman Paşa aynı yıl içinde kısa süre Silifke (İçel) ve Menteşe mutasarrıflıklarında bulundu; Anadolu'da eşkıya teftişiyle görevlendirildi. 1128 Ramazanında (Eylül 1716) kendi arzusu üzerine Kıbrıs valiliğine tayin ediliyorsa da o sırada Avusturya karşısında uğranılan yenilginin ardından Avusturya kuvvetlerinin Tuna'yı geçme ihtimali göz önüne alınarak daha önce Bosna'daki başarısının da etkisiyle Kıbrıs valiliği üzerinde kalmak şartıyla Bosna serdarlığına getirildi. Bu görevi sırasında Belgrad'ı başarıyla savun- İZVORNIK'I KURTARAN, SAVAŞ GANİMET-

leri alan Nûman Paşa, 1130 Ramazanında (Ağustos 1718) kendi isteğiyle Kandiye (Girit) valiliğine nakledildi ve 16 Rebûlevvel 1131 (6 Şubat 1719) tarihinde humma hastalığından burada vefat etti; amcası Fâzil Ahmed Paşa'nın Kandiye'deki camisinin avlusuna gömüldü (Râşid, V, 127). Ölümüne "figân" kelimesiyle tarih düşürülmüştür. Kardeşleri Abdullah ve Esad paşalar da devlet hizmetinde bulunmuşlardı. Büyük oğlu Hâfız Ahmed Paşa (ö. 1769) çeşitli yerlerde valilik yapmış ve atalarının kurduğu kütüphaneyi, vakfettiği değerli kitaplarla zenginleştirmişti.

Özellikle valilik görevlerinde başarılı olan, devletin her sıkıntısında kendisine başvurulmuş Köprülüzâde Nûman Paşa önemli ölçüde şahsî servete sahipti. Görevleri dolayısıyla devletçe kendisine verilmiş olan has gelirlerini almaz, bütün masraflarını babasından kalan mülklerin gelirinden karşılardı. Döneminin sayısı az seçkin simalarından olan ve dinî konulardaki hassasiyetinden dolayı Hoca Paşa lakabıyla anılan Nûman Paşa, kanunlara ve dinî hükümlere aşırı riayetinden dolayı dönemin Fransız sefiri De Ferriol tarafından sadâretten çok şeyhülislâmlığa lâıyk görülmüştür. Babası gibi hayatının her safhasında ilimle meşgul olduğu, özellikle kelâm ve hadis dallarında derin bilgisi bulunduğu belirtilir. İstanbul'da iken Vefa'daki konağı ilim meclislerinin toplandığı yer olmuştu. Telifatla da meşgul olan Nûman Paşa'nın bir mantık kitabı kaleme aldığı, ayrıca imam Sehl b. Abdullah et-Tüsterî'nin bazı sözlerini topladığı (Behcetî, vr. 185^b), tasavvuftan Abdülkerim el-Kuşeyrî'nin *Risâle-i Kuşeyriyye*'sini özetlediği ve *el-Âdl fi beyânî hâli'l-Hadır* adında bir eser yazdığı (Köprülü Ktp., III. Kısım, nr. 148), bu eserin daha sonra Cârullah Veliyyüddin Efendi tarafından şerh edildiği nakledilir (*Osmanlı Müellifleri*, I, 267).

BİBLİYOGRAFYA :

TSMA, D. 3188; TSMA, E. 11886; BA, MD, nr. 116, s. 204; nr. 119, s. 63; nr. 120, s. 51, 224; nr. 122, s. 40; nr. 125, s. 136; nr. 127, s. 322; BA, İbnülemin-Dahiliye, nr. 1812, 1867, 2411, 2436; Behcetî, *Silsiletü'l-Âsafıyye*, Köprülü Ktp., Ahmed Paşa, nr. 212, vr. 182^b-186^a; *Anonim Osmanlı Tarihi: 1099-1116/1688-1704* (haz. Abdülkadir Özcan), Ankara 2000, s. 148, 160, 225, 285; Defterdar Sarı Mehmed Paşa, *Zübde-i Vekâyiât* (haz. Abdülkadir Özcan), Ankara 1995, s. 801; Silâhdar, *Nusretname* (haz. Mehmet Topal, doktora tezi, İstanbul 2001), MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 550, 666, 684, 717, 723, 727-728, 730, 757, 860, 865; D. Kantemir, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Yükseliş ve Çöküş Tarihi* (trc. Özdemir Çobanoğlu), Ankara 1980, III, 326-329, 514-515; Şeyhî, *Vekâyü'l-fuzalâ*, II-III, 463-467, 485, 595-596, 708, 709, 710, 711; Râşid, *Târih*, III, 137, 245-246, 323-327, 330, 331; IV, 22, 237, 240, 382-383; V, 127-128; Dilâver Ağazâde Ömer, *Zeyl-i Hadikâtü'l-vüzerâ*, İstanbul 1271, s. 12-14; Ayvansarâyî, *Vefeyât-ı Selâtin*, s. 100; Hammer, *HEO*, XIII, 196, 218-223; İsmet, *Tekmiletü's-Şekâik*, s. 164; *Sicill-i Osmânî*, IV, 568-569; Ahmed Refik [Altınay], *Memâlik-i Osmâniyye'de Demirbaş Şarh*, İstanbul 1332, s. 30-31; *Osmanlı Müellifleri*, I, 267; Akdes Nimet Kurat, *İsvç Kralı XII. Karl'ın Türkiye'de Kalışı ve Bu Sıralarda Osmanlı İmparatorluğu*, İstanbul 1943, s. 15, 25, 220, 225-228, 229-249, 264-267, 270-271, 281, 285, 286, 314, 327-330, 348; a.mlf., "XVIII. Yüzyıl Başında Avrupa Umumi Harbi'nde Türklerin Tarafsızlığı", *TTK Belleten*, VII/26 (1943), s. 265-268; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, VI/1, s. 32, 99-101, 137; IV/2, s. 172, 291-295, 302; Danişmend, *Kronoloji*², IV, 3; V, 52; Tayyib Gökbilgin, "Köprülü", *İA*, VI, 905-907; a.mlf. - R. C. Repp, "Köprülü", *EP*² (İng.), V, 262-263.

ABDÜLKADİR ÖZCAN

KÖRFEZ İŞBİRLİĞİ KONSEYİ

Basra Körfezi Arap ülkeleri arasında ekonomik, sosyal ve kültürel iş birliği amacıyla kurulan teşkilât.

Tam adı Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi (Cooperation Council for the Arab States of the Gulf; Meclisü't-teâvün li-düveli'l-halci'l-Arabiyye) olup üye ülkeler arasında

her alanda iş birliğini geliştirmek ve bölgenin güvenliğini sağlamak amacıyla 25 Mayıs 1981 tarihinde Riyad'da Suudi Arabistan, Küveyt, Birleşik Arap Emirlikleri, Umman, Bahreyn ve Katar devletleri arasında kurulmuş milletlerarası bölgesel bir teşkilâttir. Kısaca Körfez İşbirliği Konseyi (Gulf Cooperation Council [GCC]) olarak bilinen kuruluşun sözleşmesinde temel amaç üye ülkeler arasında ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda iş birliği yapmak şeklinde belirlenmiştir. Teşkilâtın yüksek konsey, bakanlar konseyi ve genel sekreterlik olmak üzere üç temel organı bulunmaktadır.

Üye ülkelerin devlet başkanlarından meydana gelen yüksek konsey teşkilâtın en üst seviyedeki organıdır ve düzenli biçimde yılda bir defa, olağan üstü durumlarda ise en az iki üye ülkenin talebi üzerine daha çok sayıda toplanabilir. Konsey başkanlığı alfabetik sıraya göre her ülke devlet başkanı tarafından dönüştümlü olarak yürütülür; başlıca görevi ise Körfez İşbirliği Konseyi'nin temel politikalarını düzenlemek ve genel sekreterliğe sunulacak tasarı ve tavsiyeleri görüşüp karara bağlamaktır. Üye ülkeler arasında teşkilâtın kuruluş sözleşmesi çerçevesinde tartışmalı bir husus ortaya çıktığında komisyon görevlendirme yetkisi de bu organa aittir. Dışişleri bakanlarından teşekkül eden ve her ay toplanan bakanlar konseyi üzerine her zaman toplanabilir. Yüksek konsey, üye ülkeler arasında değişik alanlarda iş birliği ve koordinasyonun geliştirilmesine hizmet edecek politikaların üretilmesine ve projelerinin hazırlanmasıyla uğraşır. Genel sekreterlik, yüksek konseyle bakanlar konseyi tarafından alınan kararları ve yapılan tavsiyeleri uygulamak ve bunlarla ilgili raporları hazırlamak, araştırmaları sonuçlandırmak, bütçe ve hesapları düzenlemek gibi meselelerle görevlidir. Bu organın başında yüksek konsey tarafından üç yıllık bir süre için tayin edilen genel sekreter bulunur. Genel sekreter yine bakanlar konseyince tayin edilen ve biri siyasî, diğeri ekonomik işlere bakan iki yardımcısı ile birlikte teşkilâtı idare eder. Sekreterlik bütçesine üye devletler eşit ölçüde katılırlar.

Körfez İşbirliği Konseyi kurulduğu tarihten bu yana ekonomik iş birliği, ticaret, endüstri, tarım, haberleşme, ulaşım, enerji, bölgesel güvenlik ve dış ilişkiler alanlarında çeşitli faaliyetlerde bulundu ve bazı önemli kararların alınmasını sağlayarak yürürlük alanına soktu. Bunun

Körfez İşbirliği Konseyi binası - Riyad